

فهرست

- * پیش درآمد ۱۱
- * چرا باید نماز بخوانیم؟ ۱۵
- * چرا مرز بین ایمان و کفر نماز است؟ ۱۶
- * چرا برای نمازهای واجب نوافل قرار داده شده است؟ ۱۶
- * چرا نمازهای واجب به همراه نوافل آنها پنجاه و یک رکعت است؟ ۱۷
- * چرا نماز نافله عشاء نشسته خوانده می‌شود؟ ۱۸
- * چرا کسی که شراب نوشیده است تا چهل روز نمازش قبول نمی‌شود؟ ۱۹
- * چرا بعضی نمازها، قبول و بعضی ردّ می‌شود؟ ۲۰
- * چرا بسیاری در نماز حضور قلب ندارند؟ ۲۱

- * چرا باید برای نماز وضو بگیریم؟ ۲۳
- * چرا برای خروج منی باید غسل کرد ولی برای خروج ادرار و یا مدفوع تنها باید وضو گرفت؟ ۲۳
- * چرا باید در وضو اعضای خاصی را شسته و یا مسح بکشیم؟ ۲۴
- * چرا در وضو تنها سر و پاها مسح می‌شوند؟ ۲۵
- * چرا در وقت‌های مخصوصی نماز واجب شده است؟ ۲۵
- * چرا نمازهای پنج وعده را در سه وعده می‌خوانیم؟ ۲۸
- * چرا میزان رکعات نمازها متفاوت است؟ ۲۸
- * چرا مستحبّ است لباس بیشتری (مثل عبا) همراه نماز گذار باشد؟ ۲۹
- * چرا فقرات اذان دو تا دو تا است؟ ۳۰
- * چرا اذان با تکبیر شروع شده و با تهلیل (لا اله الا الله) خاتمه یافته است؟ ۳۰
- * چرا اهل سنت جمله «حیّ علی خیر العمل» را از اذان حذف نموده‌اند؟ ۳۱
- * چرا در تکبیرهای نماز، مستحب است دست‌ها بالا برده شود؟ ۳۲
- * چرا قبل از تکبیرة الاحرام شش تکبیر مستحب است؟ ۳۲

چهل پاسخ در باره نماز/ ۹

* چرا نماز با تکبیر شروع و با تسلیم پایان می‌یابد؟ ۳۴

* چرا بعضی از نمازها را بلند و بعضی را آرام باید خواند؟ ۳۴

* چرا در نماز باید قرآن تلاوت نمود؟ ۳۵

* چرا در نماز، سوره حمد خوانده میشود؟ ۳۶

* چرا مستحبّ است در رکوع گردن خود را از بین دو کتف بیرون بکشیم؟ ۳۷

* چرا در هر رکعت دو سجده واجب شده است؟ ۳۷

* چرا سجده بر زمین باید کرد؟ ۳۸

* چرا در رکوع «سبحان ربی العظیم و بحمده» گفته می‌شود و در سجده «سبحان ربی الاعلی و بحمده»؟ ۳۹

* چرا هنگام دعا (و قنوت) باید دست‌ها را به طرف آسمان بالا برد و حال آن که خداوند همه جا حضور دارد؟ ۳۹

* چرا مستحبّ است نماز به جماعت خوانده شود؟ ۴۱

* چرا باید امام جماعت عادل باشد؟ ۴۱

* چرا در سفر، نماز شکسته می‌شود؟ ۴۲

* چرا بسیاری موفق به خواندن نماز شب نمی‌شوند؟ ۴۳

۱۰/چهل پاسخ در باره نماز

* چرا خطبه نماز جمعه قبل از نماز و خطبه

نماز عید بعد از نماز باید خوانده شود؟ ۴۳

* چرا نماز میّت دارای پنج تکبیر بوده و رکوع

و سجده ندارد؟ ۴۴

* چرا نماز آیات واجب شده است؟ ۴۴

* چرا نماز آیات دارای ده رکوع است؟ ۴۵

* چرا زنان باید روزه‌هایی که در ایّام عادت

ماهانه نگرفته‌اند قضا نمایند ولی نمازها را قضا

نکنند؟ ۴۶

* منابع ۴۷

* مستندات ۴۸

پیش درآمد

خواننده عزیز، سلام!

همه می‌دانیم دین اسلام بیشترین اهمیت را به پرسش داده است. پرسش، نشان فعال بودن قدرت تفکر هر انسانی است. انسان، با قدرت تفکرش از دیگر موجودات ممتاز شده است. و چون دین، مجموعه‌ای از سخنانی است که بشر بدون راهنمایی انبیا نمی‌توانسته است به آن‌ها دسترسی داشته باشد. انسان متفکر بیشترین همت خود را مصروف فهم درست این سخنان می‌نماید.

عبادات قسمت مهمی از سخنان دینی را به خود اختصاص داده است. سخنان عبادی اسلام از محتوای بسیار غنی برخوردار است. آنچنان غنی که با کمی صرف وقت و مطالعه و کنکاش، انسان به دنیایی از حکمت و اندیشه آشنا می شود که به شدت اندیشه و احساس او را مسخر خود می نماید.

بیشتر دینداران فکر می کنند، عبادات، مجموعه دستور العمل هایی است که اهمیت آنها بیشتر مربوط به هدف کلی است که برای آن تعریف شده است. اینان تصور می کنند خود این دستور العمل ها یا از حکمتی خاص پیروی نمی کند و یا حکمت آن قابل دستیابی نیست.

این نوع تفکر سبب شده است تا عبادات با فهم کمتری همراه شود. به این معنا که متفکرین، کمتر به عبادات بپردازند و آنها که مشغول عبادات هستند کمتر اهل تفکر باشند.

جدایی دین از فهم و علم و تفکر، بزرگترین ضربه را بر گسترش کمی و کیفی دین زده است. ولی همیشه انسان هائی بوده اند که به

چهل پاسخ در باره نماز/۱۳

دنبال فهم دین بوده‌اند، و بر این اساس مدام پرسیده‌اند و روی پاسخ‌ها اندیشیده‌اند و بر اساس همین اندیشه، دوباره پرسیده‌اند. پاسخ به این پرسش‌ها از طرف امامان بزرگوار شیعه، بر غنای مجموعه سخنان دینی به نحو حیرت‌انگیزی افزوده است. هر چند اگر پرسش‌گران بیشتر می‌بودند و یا به پیشوایان دین، فرصت بیشتری داده می‌شد، مجموعه سخنان دینی از گستره بیشتری برخوردار می‌شد.

و اما این کتاب

آنچه پیش روی شماست پاسخ به قسمتی از صدها پرسشی است که ممکن است ذهن شما را در باره فهم دقیق مسایل عبادی اسلام خصوصاً نماز مشغول کرده باشد. عموم پاسخ‌ها برگرفته از منابع غنی شیعه است و لذا هیچ نشانی از مطالب صرفاً ذوقی و استحسانی و یا دریافتهای شخصی بدون مستندات قوی، در آنها یافت نمی‌شود.

۱۴/چهل پاسخ در باره نماز

امیدواریم مجموعه‌هایی این چنین، توسط اهل
تحقیق، بیشتر در دسترس جویندگان فهم دین
قرار گیرد.

چرا باید نماز بخوانیم؟

پاسخ: نماز می خوانیم برای این که خداوند را فراموش نکنیم.^ا

زندگی روزمره، انسان را دچار فراموشی نسبت به خداوند و آنچه مربوط به اوست می کند:

انسان فراموش می کند چرا آفریده شده است. انسان از یاد می برد به چه منظوری انبیاء مبعوث شده اند.

مسلمانان نسبت به تعالیم دین اسلام بی توجه می شوند و این تعالیم ارزشمند تنها در کتابها باقی می ماند و در زندگی جریان نمی یابد.^ب

هر بار که نماز می خوانیم آنچه را که فراموش نموده ایم دوباره به یاد آورده و خود را در مسیری که انبیاء توصیه نموده اند قرار می دهیم و آنوقت به آرامش روانی می-رسیم.^ب

^ا أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدِكْرِي (طه: ۱۴)

^ب أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ (رعد: ۲۸)

چرا مرز بین ایمان و کفر نماز است؟

پاسخ: نماز مرز بین ایمان و کفر است زیرا گناهانی که انسان انجام می‌دهد بخاطر طغیان هوس است و فرد آن را تحت فشار روانی انجام می‌دهد؛ ولی کسی که نماز نمی‌خواند و یا گاهی می‌خواند، تحت کدام فشار روانی قرار گرفته است؟! آیا شهوت و یا خشمش بر او غلبه کرده است؟! آیا حرص و طمع و بخل و حسد امانش را بریده است؟! آیا افسردگی و تنبلی مجال هیچ کاری را برایش نگذارده است؟! یا... .

متأسفانه کسی که نماز نمی‌خواند فرمان خداوند را سبک شمرده است و این چنین کسی اگر سوی خداوند برنگردد تا مرز کفر و انکار دین پیش خواهد رفت.^۲

چرا برای نمازهای واجب نوافل قرار داده شده است؟

پاسخ: ابتداءً نوافل نمازهای واجب را توضیح می‌دهیم:
نماز صبح، دو رکعت قبل از آن.

نماز ظهر: چهار تا دو رکعتی قبل از آن.

نماز عصر: چهار تا دو رکعتی قبل از آن.

نماز مغرب: دو تا دو رکعتی بعد از آن.

نماز عشاء: دو رکعت نشسته بعد از آن.

نماز شب: چهار تا دو رکعتی به نیت نماز

شب و یک دو رکعتی به نیت نماز شَفَع و

یک رکعت به نیت نماز و تَر^۳.

اما این که چرا برای نمازهای واجب،

نمازهای نافله مستحب شده است بخاطر این

است که:

نمازهای نافله اولاً: جبران نقصهای احتمالی

نمازهای واجب را می‌کنند، نقص‌هایی که

موجب می‌شود تا همه نماز قبول نشود مثلاً

نصف یا ثلث و یا رُبْع و یا خُمس آن فقط

قبول شود^۴.

ثانیاً: نمازهای نافله موجب اهمیت پیدا کردن

نمازهای واجب می‌گردند، زیرا کسی که خود

را متعهد می‌داند که لا اقل مقداری از نوافل

را بجا آورد، طبعاً نماز اول وقتش نیز ترک

نمی‌گردد.

چرا نمازهای واجب به همراه
نوافل

آنها پنجاه و يك ركعت است؟

پاسخ: مجموعه نمازهای واجب و نوافل ۵۱ ركعت می شود زیرا در شبانه روز چهار وقت وجود دارد:

۱ و ۲- دوازده ساعت روز، و دوازده ساعت شب که برای هر ساعت از روز و شب دو ركعت در نظر گرفته شده است. (با این توضیح که وقت بین طلوع فجر و طلوع خورشید و همچنین وقت بین غروب قرص خورشید و نا پدید شدن سرخی طرف مشرق جزء روز و شب محسوب نمی شود).

۳- بین غروب قرص خورشید و از بین رفتن سرخی مشرق، که برای آن یک ركعت قرار داده شده است.

۳- بین طلوع فجر و طلوع خورشید، که برای آن دو ركعت مقرر شده است.^۵

چرا نماز نافله عشاء نشسته خوانده می شود؟

پاسخ: علت نشسته خوانده شدن نماز نافله عشاء که به نماز «وَتَّيْرَه» معروف است این است که نمازهای نافله دو برابر نمازهای

چهل پاسخ در باره نماز/ ۱۹

واجب است، و این درست در نمی آید مگر این که دو رکعت نافله عشاء نشسته باشد تا یک رکعت حساب شود.^۶

خوب است بدانید:

کسی که می خواهد نمازهای نافله را نشسته بخواند باید هر دو رکعت نشسته خود را یک رکعت ایستاده به حساب آورد.

کسی که در حال حرکت، نماز نافله می خواند، لازم نیست رو به قبله باشد و می تواند رکوع و سجده را با اشاره سر انجام دهد.

چرا کسی که شراب نوشیده
است تا
چهل روز نمازش قبول نمی-
شود؟

پاسخ: کسی که شراب نوشیده است تا چهل روز نمازش قبول نمی شود، زیرا شراب مثل دیگر مواد غذایی، تا چهل روز در بدن می ماند.^۷

لازم به توضیح است که صحت نماز، غیر از قبول آن است. کسی که شراب نوشیده است تا چهل روز از نمازش ثواب نمی برد ولی

نمازش صحیح است و تکلیف از گردنش برداشته می شود و اگر در این مدت نماز نخواند گناهی بزرگتر را برایش می نویسند^۱.

چرا بعضی نمازها، قبول
و بعضی رد می شود؟

پاسخ: بسیاری از مردم به شرایط قبولی و یا رد نماز توجهی ندارند لذا نمازشان قبول نمی شود.

شرایط قبولی و یا کمال نماز:

۱. ورع (ترک گناه و هوشیار بودن نسبت به

زمینه ها و مقدماتی که فرد را نهایتاً به گناه می کشاند).

۲. ردّ مظالم و اداء حقوق مالی مردم. (این حقوق اگر قبل از بلوغ نیز بر ذمه فرد آمده است باید آن را پرداخت نماید).

۳. ولایت اهل البیت علیهم السلام (به معنای قبول نمودن رهبری و سرپرستی آنها در مسیر رشد و کمال).

۴. تداوم بر ذکر.

۵. رسیدگی به نیازمندان.

شرایط ردّ نماز:

چهل پاسخ در باره نماز/ ۲۱

۱. آمادگی برای گناه به محض فراهم شدن زمینه آن (یعنی ترک گناه نباید بخاطر نبودن زمینه گناه باشد).
۲. آزار والدین.
۳. غیبت، (زیرا تا چهل روز نماز غیبت کننده قبول نمی‌شود).
۴. استخفاف نماز (اهمیت ندادن به شرایط صحّت و قبول نماز).
۵. خوردن شراب (زیرا تا چهل روز نماز شراب‌خوار قبول نمی‌گردد).
۶. توجه نکردن به حقوق همسر.
۷. نپرداختن خمس و زکات و دیگر حقوق واجب مالی.
۸. اکراه داشتن مردم به اقتداء فردی به عنوان امام جماعت (نماز آن فرد قبول نمی‌شود).
۹. نگه داشتن ادرار^۹.

چرا بسیاری در نماز حضور قلب ندارند؟

پاسخ: این که غالباً مردم در نمازشان حضور قلب ندارند به این خاطر است که مقدمات حضور قلب را مهیا ننموده‌اند، این مقدمات عبارتند از:

۱. با کسالت وارد نماز نشود و یا لا اقل آن را از طریق خمیازه و یا کش دادن بدن بروز ندهد.^{۱۰}
۲. در ذهنش با خودش و یا با دیگری سخن نگوید.^{۱۱}
۳. به مضامین ذکرها و یا حکمت حرکات در نماز بیاندیشد.^{۱۲}
۴. فکر کند این آخرین نمازی است که می خواند.^{۱۳}
۵. آداب ظاهری نماز را رعایت کند، خصوصاً آدابی که به حضور قلب در نماز کمک می کند مثل: نگه نداشتن ادرار، پوشیدن لباس چسب، نداشتن کمر بند محکم، نماز نخواندن در مقابل آتش، عکس، مجسمه، کتاب گشوده، انسان ایستاده و یا نشسته، پنجره باز، در محل تردد، و یا کنار لانه مورچه، در مسیر باد، بر زمین ناهموار و.. خلاصه آنچه موجب پرت شدن حواس نماز گذار می شود.^{۱۴}
۶. وضو با حضور قلب و توجه گرفته شود.

چهل پاسخ در باره نماز/ ۲۳

چرا باید برای نماز وضو بگیریم؟

پاسخ: علت این که باید برای نماز وضو و در شرایطی غسل داشت این است که، نمازگذار با اعضای پاکیزه، مهبّای سخن گفتن با خداوند شود. و همچنین کسالت جسمی و روحی او نیز از بین برود و با قلبی پر نشاط نزد خداوند به نماز بایستد.^{۱۴}

پاکیزه بودن موجب محبّت خداوند می‌شود، لذا در نماز، قلب نمازگذار متوجّه خداوند خواهد بود و از طرفی بنابر تعبیر قرآن کریم، تنها انسان‌های منافق هستند که با کسالت این فریضه‌ی الهی را بجا می‌آورند زیرا آن‌ها تنها به فکر جلب توجه دیگرانند^ب و برای این کار نیازی به وضو ندارند.

چرا برای خروج منی باید
غسل کرد ولی برای خروج ادرار
و یا مدفوع تنها باید وضو
گرفت؟

أ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ (بقره: ۲۲۲)
ب إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَ هُوَ خَادِعُهُمْ وَ إِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَاؤُونَ النَّاسَ (نساء: ۱۴۲)

پاسخ: برای سؤال فوق دو پاسخ وجود دارد:
 یک: خروج منی با فاصله زمانی زیادی
 صورت می‌گیرد، بر خلاف خروج ادرار و
 مدفوع، و اگر قرار باشد با هر ادرار کردنی
 فرد غسل کند، بسیار به زحمت می‌افتد و
 اسلام دین یُسْر و آسانی^ا است.

دو: روح انسان دخیل در خروج منی است،
 ولی در خروج ادرار و مدفوع، روح، هیچ
 دخالتی ندارد، موادی است که از روزنی
 داخل شده و از روزنی خارج می‌شود^{۱۵}.

چرا باید در وضو اعضاي
 خاصي را شسته و يا مسح بکشيم؟

پاسخ: صورت را می‌شوئیم تا با رویی پاک
 با خداوند روبرو شویم و با پیشانی پاک او
 را سجده کنیم.

دستها و پاها را می‌شوئیم و مسح می‌کشیم تا
 از گناهان مخصوص دست و پا توبه کنیم.
 سر را مسح می‌کنیم تا افکار مسموم و
 هوس‌های شیطانی را از خود دور سازیم^ب.

^ا يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ (بقره: ۱۸۵)

^ب اسرار العبادة، بر اساس حدیث نبوی به نقل شهید اول.

چهل پاسخ در باره نماز/ ۲۵

هر یک از اعضای وضو، نقش اساسی در نماز دارد: نمازگذار با صورتش رو به قبله نموده و سجده می‌کند، با دستانش اظهار نیاز نموده و دعا می‌کند، و با گام‌هایش در نماز می‌ایستد و می‌نشیند و با سرش رو به رکوع و سجده می‌رود.^{۱۶}

چرا در وضو تنها سر و پاها
مسح می‌شوند؟

پاسخ: در وضو، تنها لازم است سر و پا مسح شوند؛ زیرا: اگر قرار باشد در تمام اوقات خصوصاً در سرما، و یا هنگامی که سر و پا پوشیده است، سر و پا شسته شود، زحمت زیادی به دنبال دارد و حال آن که برنامه‌های دین طبق حداقل توان مردم تنظیم شده است.^{۱۷}

چرا در وقت‌های مخصوصی
نماز واجب شده است؟

پاسخ: علت اختصاص یافتن نماز به وقت‌هایی خاص دو علت است:
علت اول: ضرورت یاد خداوند در آغاز هر کار و یا استراحتی، با این توضیح که:

- نماز صبح: اول روز، آغاز فعالیت روزانه.
 - نماز ظهر: وسط روز، آغاز استراحت بین روز.
 - نماز عصر: نیمه‌ی دوم روز، آغاز فعالیت دوباره روزانه.
 - نماز مغرب: اول شب، آغاز پرداختن به کارهای مورد علاقه.
 - نماز عشاء: پاسی از شب، پایان کارهای روز و شب^{۱۸}.
- علت دوم: ثبت مضاعف عبادات، هماهنگی با دیگر موجودات، یادآوری توبه از گناه نخستین، رهایی از ظلمت برزخ و قیامت. با این توضیح که:
- نماز صبح: هنگام صبح ملائک روز تازه آمده و ملاک شب آماده رفتن هستند، و زمین بیش از اوقات دیگر دارای فرشته است. مسلمان باید از این فرصتِ معنوی برای ارتباط با خداوند استفاده کند.
 - نماز ظهر: هنگام زوال، همه موجودات، خداوند را تسبیح می‌کنند. لذا بر انسان نیز واجب گشته است که او را تسبیح کند.

- نماز عصر و مغرب: حضرت آدم هنگام عصر از بهشت رانده شد و به وقت مغرب توبه‌اش قبول گشت (منتها بعد از سیصد سال) و آدم هنگام مغرب سه رکعت نماز گذارد: یک رکعت برای خطای خودش، یک رکعت برای خطای حواء و یک رکعت برای پذیرش توبه‌اش.
- نماز عشا: شب تداعی کننده‌ی ظلمت اوّل قبر و ظلمت قیامت است. خداوند با واجب نمودن این نماز، در پی آن است که انسان برای خودش نوری در قبر و همچنین نوری در قیامت برای گذر از صراط فراهم نماید.^{۱۹}

چرا نمازهای پنج وعده را در سه وعده می‌خوانیم؟

پاسخ: شیعیان نمازهای پنج وعده را در سه وعده صبح ظهر و مغرب می‌خوانند زیرا: پیامبر اسلام (صلی‌الله‌علیه‌وآله) بین نمازهای یومیه این چنین جمع نموده‌اند و فرموده‌اند می‌خواهم امتم در آسایش باشند و زیاد به زحمت نیافتند.^{۲۰}

چرا میزان رکعات نمازها متفاوت است؟

پاسخ: علت تفاوت رکعات نماز این است که: نماز برای یادآوری خداوند واجب گشته است. این یادآوری با یک رکعت نماز محقق نمی‌شود؛ زیرا تا افکار نمازگذار بخواهد متمرکز خداوند شود، نماز تمام شده است. لذا نمازها دو رکعتی قرار داده شده است. بر این اساس:

اول صبح: چون ذهن‌ها در ابتدای روز خالی از هیاهوی روز است، همان دو رکعت برای رسیدن به ذکر خداوند کافی است.

چهل پاسخ در باره نماز/ ۲۹

ظهر و عصر: انسان در این دو وقت به شدت دارای مشغله‌های مختلف کاری است، لذا به هریک از دو نماز ظهر و عصر دو رکعت اضافه شده است.

مغرب: مردم در آغاز شب در حال تعطیل کردن کار خود هستند ولی از طرفی کمی نیز دارای مشغله می‌باشند لذا تنها یک رکعت به عدد مبنایی آن - که دو رکعت باشد - اضافه شده است.^{۲۱}

عشاء: در وقت عشاء - که وقت خوابیدن است - فرد می‌خواهد به یک جمع بندی در باره کارهای روزش از نظر میزان خدایی بودن و شیطانی بودن آنها برسد نیازمند به ذکر بیشتر خداوند می‌باشد تا به این مهم دست یابد.

چرا مستحب است لباس بیشتری
(مثل عبا) همراه نمازگذار
باشد؟

پاسخ: زیرا هر آنچه با نمازگذار باشد همراه با او تسبیح خداوند را می‌گوید.^{۲۲}

اصولاً همه موجودات جهان تسبیح خداوند را می گویند^ا و در این میان لباس بیشتر منسوب به آسمان است زیرا خداوند می-فرماید: ما آن را از آسمان فرود فرستادیم^ب

چرا فقرات اذان دو تا دو تا است؟

پاسخ: علت دو تا بودن فقرات اذان این است که:

اولاً: شنونده اذان اگر از بار اول آن غفلت کرد و نشنید، بار دوم را بشنود و توجه کند. ثانیاً: بخاطر هماهنگی با رکعات نماز، زیرا مبنای عددی نمازها، دو رکعتی است^{۲۳}.

چرا اذان با تکبیر شروع شده و با تهلیل (لا اله الا الله) خاتمه یافته است؟

پاسخ: زیرا تکبیر با «الله» شروع شده و تهلیل با «الله» خاتمه یافته است و چون نماز برای یادآوری خداوند است، زیبا است که اذان با

ا يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ (جمعه: ۱)
ب يا بني آدم قد أنزلنا عليكم لباساً يُؤاري سوءَاتِكُمْ وَ رِيشاً (اعراف: ۲۶)

چهل پاسخ در باره نماز/ ۳۱

نام خداوند شروع شده و با نام او هم پایان پذیرد^{۲۴}.

چرا اهل سنت جمله
«حیّ علی خیر العمل»
را از اذان حذف نموده اند؟

پاسخ: علت حذف جمله «حیّ علی خیر العمل» توسط اهل سنت در اذان و اقامه این است که:

عُمَر فکر می کرد اگر نماز را بهترین عمل معرفی کنند مردم خواهند گفت: «ما با خواندن نماز نیاز به رفتن به جهاد نداریم».
و حال آن که این رفتار خلیفه دوم، پاک نمودن صورت مسئله است نه حل نمودن آن.
باید در پاسخ به شبهه این افراد گفته می شد:
«نماز با هیچ یک از اعمال صالح نه تنها منافاتی ندارد که باعث رشد کمی و کیفی آنها نیز می شود»^{۲۵}.

چرا در تکبیرهای نماز،
است دست‌ها بالا برد
مستحب
شود؟

پاسخ: خوب است دست‌ها را هنگام تکبیر بالا
برد زیرا:

معنای الله اکبر این است که «خداوند مثل
هیچ یک از مدرکات ما نیست»، و چون
مدرکات ما به نوعی با حواس پنج‌گانه در
ارتباط است ما دست‌مان را که دارای پنج
انگشت است بالا می‌بریم، و با این عمل به
«تشبیه نمودن خداوند به هر چیزی» «نه»
می‌گوییم.^{۲۶}

این عمل موجب جلوه یافتن نماز شده و آن
را زیباتر می‌کند.^{۲۷}

چرا قبل از تکبیرة الاحرام
شش تکبیر مستحب است؟

پاسخ: خوب است قبل از تکبیرة الاحرام شش
تکبیر گفته شود، زیرا نمازگذار با هر تکبیر،
قسمتی از توحید را در ذهن خود مرور کند،
با این توضیح که:

چهل پاسخ در باره نماز/۳۳

بعد از تکبیر اول: خداوند بزرگتر از آن است که با قیام و قعود (ایستادن و نشستن) توصیف شود.

بعد از تکبیر دوم: خداوند بزرگتر از آن است که با حرکت و سکون توصیف شود.

بعد از تکبیر سوم: خداوند بزرگتر از آن است که به جسمی توصیف شده و یا به چیزی تشبیه شده و مقایسه گردد.

بعد از تکبیر چهارم: خداوند بزرگتر از آن است که بر او حالتی پدید آمده و یا مرضی او را به درد آورد.

بعد از تکبیر پنجم: خداوند بزرگتر از آن است که متصف به جوهر و یا عرض شود، در چیزی حلول نموده و یا چیزی در آن حلول کند.

بعد از تکبیر ششم: خداوند بزرگتر از آن است که یکی از خصوصیات پدید آمدگان را داشته باشد مثل زوال، انتقال و تغییر از حالی به حالی.

بعد از تکبیر هفتم: خداوند بزرگتر از آن است که یکی از حواس پنجگانه بتواند او را درک کند.^{۲۸}

چرا نماز با تکبیر شروع و با تسلیم پایان می‌یابد؟

پاسخ: علت این که نماز با تکبیر شروع شده و با سلام پایان می‌یابد این است که: با تکبیره الاحرام دیگر نماز گذار نمی‌تواند با دیگران سخن بگوید ولی با اتمام تشهد و تمام شدن نماز می‌تواند دوباره با دیگران سخن بگوید و چون ادب اسلامی حکم می‌کند که سخن با سلام شروع شود، خداوند سلام بعد از نماز را واجب نموده است.^{۲۹}

چرا بعضی از نمازها را بلند و بعضی را آرام باید خواند؟

پاسخ: علت بلند خواندن و یا آرام خواندن نمازها این است که: زیرا خداوند از طرفی بسیار بلند مرتبه و دور است پس باید او را صدا کرد و از طرفی

بسیار نزدیک است (از رگ گردن نزدیک تر) پس باید با او آرام سخن گفت.^{۳۰}

اما این که نمازهای شب و نماز صبح که هنگام تاریکی آسمان خوانده می شود را باید بلند خواند و نماز ظهر و عصر را آرام، شاید بخاطر این باشد که صدای بلند در شب موجب رهایی از وهم برای خود و دیگران است ولی در روز که صداهای زیادی در اطراف وجود دارد، نباید با صدای اضافه بر این هیاهو اضافه نمود.^{۳۱}

(با این توضیح که شب خود وهم برانگیز است و فردی که در تاریکی با نمازگذار برخورد می کند اگر او صدای خود را به نماز بلند کند دیگر موجب هراس نمی شود).

چرا در نماز باید قرآن تلاوت نمود؟

پاسخ: خواندن قرآن در نماز تأکید بیشتر بر اهمیت تلاوت قرآن است. نمازگذار با تلاوت قرآن در نماز تلاش می کند تا قرآن از

أَنْحَنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (ق: ۱۶)

زندگی اش کنار زده نشده و اصطلاحاً مهجور
نگردد^{۳۲}.

قابل توجه است که در رکعت سوم و چهارم
خوب است به جای تسبیحات اربعه سوره
حمد را خواند.

چرا در نماز سوره حمد
خوانده می‌شود؟

پاسخ: تلاوت سوره حمد در نماز به این
خاطر است که:

بنابر فرموده خداوند سوره حمد برابری با کل
قرآن می‌کند. و همچنین نماز، سخن گفتن
مردم با خداوند است و قرآن سخن گفتن
خداوند با مردم است و در سوره حمد هر دو
بُعد رعایت شده است:

قسمت اول آن (از ابتدا تا مالک یوم الدین)
از قول خداوند است.

قسمت دوم آن از قول عبد است (از ایّاک
نعبد تا آخر)^۳.

أَ وَ لَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ (حجر):

چهل پاسخ در باره نماز/ ۳۷

چرا مستحب است در رکوع،
گردن خود را از بین دو کتف
بیرون بکشیم؟

پاسخ: رعایت ادب فوق در نماز به این علت
است که:

نمازگذار در رکوع به خداوند می گوید: من
ایمانم را به یگانه بودن تو، حفظ خواهم کرد
ولو گردنم زده شود^۱.

با این توضیح که در قدیم برای زدن گردن
فردی به او می گفتند تا سرش را به مقداری
جلو بیاورد تا گردنش کشیده شده و زدن
گردن او به راحتی صورت گیرد!

چرا در هر رکعت دو سجده
واجب شده است؟

پاسخ: علت وجوب دو سجده در هر رکعت
این است که:

در حقیقت نمازگذار در سجده اول می گوید:
«من قبلاً خاک بودم».

^۱ آمنت بوحدانیتک و لو ضربت عنقی (علل الشرائع ج : ۲

وقتی سر از سجده اول برمی دارد، می گوید:
«من از خاک زاده شدم».

زمانی که به سجده دوم می رود، می گوید:
«من دو باره به خاک برخوادم گشت».

وقتی سر از سجده دوم برمی دارد می گوید:
«من دوباره از خاک برانگیخته خواهم شد»^{۳۳}.

چرا سجده بر زمین باید
کرد؟

پاسخ: سجده بر زمین، نشان خضوع در مقابل
خداوند است. زیرا نمازگذار بالا ترین قسمت
بدنش را روی پست ترین چیز که خاک باشد
قرار می دهد.

براین اساس سزاوار نیست نمازگذار بر
خوردنی ها و پوشیدنی ها سجده کند؛ چه این
که بندگان دنیا، خوردنی ها و پوشیدنی ها را
عبادت می کنند و سجده کننده ای که خداوند
را عبادت می کند نباید بر معبودِ اهل دنیا
سجده کند^{۳۴}.

چهل پاسخ در باره نماز/ ۳۹

چرا در رکوع
«سبحان ربي العظيم و
بحمده»
گفته می‌شود و در سجده
«سبحان ربي الاعلي و
بحمده»؟

پاسخ: علت ذکرهای خاص در رکوع و سجده
این است که:

نمازگذار زمانی که در مقابل عظمت خداوند،
سر تعظیم فرود می‌آورد، مناسب است که
عظمت خداوند را با ذکر «سبحان ربي العظيم
و بحمده» بستاید و با این ستایش درک
بالایی از عظمت خداوند پیدا می‌نماید تا
جایی که وقتی سر از رکوع برداشت،
دریافتش از خداوند بیش از چیزی است که
قبلاً حس می‌کرده، چه این که در می‌یابد
خداوند برتر و اعلائی از چیزی است فکر
می‌کرده است.

این حالت آن‌چنان او را جذب می‌کند که بر
زمین می‌افتد و در سجده اقرار به برتری
خداوند از درک قبلیش می‌کند و می‌گوید:
«سبحان ربي الاعلي و بحمده»^{۳۵}.

چرا هنگام دعا (و قنوت)
باید دست‌ها
را به طرف آسمان بالا برد

و حال آن که خداوند همه جا حضور دارد؟

پاسخ: ادبِ بالا بردن دست هنگام دعا این است که:

رزق مادّی و معنوی انسان در آسمان است^{۳۶}.
قرآن می‌فرماید: «رزق شما و آنچه به شما
و عده داده شده است در آسمان است»^۱.

چرا تسبیحات بعد از نماز،
به حضرت زهراء (علیها السلام)
نسبت داده شده است؟

پاسخ: حضرت فاطمه (علیها السلام) سبب شدند
تا این تسبیحات از طریق پیامبر (صلی‌الله‌علیه-
وآله) به امت اسلامی تعلیم داده شود؛ لذا این
تسبیحات به نام ایشان معروف شد.

قضیه تعلیم تسبیحات از این قرار بود که:
حضرت زهراء (علیها السلام) برای انجام کارهای
منزل وقت زیادی را صرف می‌نمود و زحمت
زیادی را تحمل می‌کرد. قضیه به اطلاع
پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) رسانده شده و از
حضرت خواسته شد تا اجازه دهند خادمی

^۱ وَ فِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ (ذرايات: ۲۲)

چهل پاسخ در باره نماز/ ۴۱

برای منزل تهیه شود. حضرت فرمودند: من به شما چیزی را یاد خواهم داد که از خادم برای شما نیکوتر باشد. آنگاه تسبیحات را به حضرت زهراء (علیهاالسلام) آموختند.^{۳۷}

چرا مستحب است نماز به جماعت خوانده شود؟

پاسخ: فلسفه استحباب نماز جماعت این است که:

مشخص شود چه کسی نماز می خواند و چه کسی نماز نمی خواند، چه کسی وقت های (فضیلت) نماز را پاس می دارد و چه کسی این وقت ها را تباه می کند و اگر چیزی به نام نماز جماعت نبود برای کسی امکان نداشت تا گواهی بر صالح بودن کسی بدهد.^{۳۸}

حسن ظن داشتن به کسی که نمازهایش را به جماعت می خواند مورد توصیه قرار گرفته است.^{۳۹}

چرا باید امام جماعت عادل باشد؟

پاسخ: امام جماعت باید عادل باشد زیرا:

او واسطه و شفیع فرد نمازگذار نزد خداوند است، و واسطه بین خلق و خالق نمی‌تواند انسانی باشد که با گناهایی که انجام می‌دهد سفاهت و بیخردی خودش را ثابت نموده است.^{۴۰}

قرآن انسانی را که تابع انبیا نیست سفیه می‌نامد.^{۴۱}

چرا در سفر، نماز شکسته می‌شود؟

پاسخ: شکسته شدن نماز در سفر بخاطر این است که:

اصل نمازها دو رکعتی است و بخاطر این که نمازگذار بیشتر به یاد خداوند باشد، دو رکعت به آنها اضافه شده است. و در سفر بخاطر سختی‌هایی که دارد این مقدار اضافه بخشیده شده است تا مردم کمتر دچار سختی شوند.

امام علت شکسته نشدن نماز صبح و نماز مغرب:

أَوْ مَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ (بقره):

چهل پاسخ در باره نماز/۴۳

نماز صبح از ابتدا مورد تخفیف نسبت به دو رکعت اضافی بوده و نماز مغرب نیز از تخفیف یک رکعتی برخوردار شده است، لذا این دو نماز در سفر دوباره مورد تخفیف قرار نگرفته‌اند.^{۴۱}

چرا بسیاری موفق به خواندن نماز شب نمی‌شوند؟

پاسخ: عدم توفیق نماز شب به این علت است که:

انسانها با گناهانی که در روز انجام می‌دهند خود را اسیر خطاهایشان می‌کنند؛ لذا اراده‌اشان برای نماز شب ضعیف می‌شود.^{۴۲}

خداوند می‌فرماید: ای داود! چرا دوستان من غم دنیا را می‌خورند؟! غم دنیا لذت مناجات من را از بین می‌برد!^{۴۳}

چرا خطبه نماز جمعه قبل از نماز و خطبه نماز عید بعد از نماز باید خوانده شود؟

پاسخ: ترتیب خاص خطبه‌های هر یک از نماز عید فطر و نماز عید قربان بخاطر این است که:

نماز جمعه هر هفته برگزار می‌شود و در نتیجه رغبت برای آن کمتر است و وسوسه برای ترک آن بیشتر، لذا نماز بعد از خطبه‌ها گذاشته شده است تا بخاطر نماز، خطبه‌ها را نیز گوش دهند. ولی نماز عید تنها دو بار در سال است و مردم باندازه‌ی کافی رغبت برای شنیدن خطبه‌ها را دارند، پس دیگر ضرورتی برای تأخیر نماز از اوّل وقت آن، نیست.^{۴۴}

چرا نماز میّت دارای پنج
تکبیر
بوده و رکوع و سجده
ندارد؟

پاسخ: پنج تکبیر در نماز میّت، در عوض پنج وعده نماز یومیّه است.

رکوع و سجده نداشتن نماز میّت نیز بخاطر این است که هدف از این نماز، خضوع و خشوع و اظهار ذلّت و خواری نزد خداوند نیست بلکه حکمت آن دعا و طلب آمرزش برای میّت است.^{۴۵}

چرا نماز آیات واجب شده
است؟

پاسخ: فلسفه وجوب نماز آیات این است که:

چهل پاسخ در باره نماز/ ۴۵

انسان نمی‌داند آیا حوادث طبیعی مثل ماه گرفتگی (خسوف)، خورشید گرفتگی (کسوف) و زلزله، نهایتاً به نفع او تمام می‌شود و یا به ضرر او پایان می‌پذیرد، لذا از انسان خواسته شده است تا به محض آگاهی از این حوادث، به درگاه خداوند زاری کند و از او بخواهد تا شرّ این امور را از او برطرف نماید.^{۴۶}

چرا نماز آیات دارای ده رکوع است؟

پاسخ: فهم علت ده رکوع داشتن نماز آیات نیازمند به دقت در مطلب است:

یک: اصل نمازی که خداوند از آسمان فرو فرستاده، ده رکعت است، و هفت رکعت دیگر را خداوند به درخواست پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) به نمازها اضافه نموده است.

دو: رکوع، ملاک رکعات نماز است. به همین خاطر رکعت و رکوع هم ریشه هستند.

با توجه به این دو مطلب، بلایای آسمانی که از آسمان به زمین آمده‌اند با ده رکعت نماز که در دو رکعت، با ده رکوع خلاصه شده‌اند، شرّشان دفع می‌شود.^{۴۷}

چرا زنان باید روزه‌هایی که
در ایام
عادت ماهانه نگرفته‌اند قضا
نمایند
ولی نمازها را قضا نکنند؟

پاسخ: می‌دانیم که زنان در هر ماه بین سه تا هفت روز، به خاطر پدیده‌ی حیض نمی‌توانند نماز بخوانند و یا روزه بگیرند. آنها پس از پاک شدن از حیض لازم است روزه‌ها را قضا نمایند ولی قضای نمازها لازم نیست زیرا: قضای نمازها موجب می‌شود تا زن نتواند به خوبی به اعضای خانواده خود برسد، ولی روزه انجام کار خاصی نیست که او را از انجام وظایفش باز دارد.^{۴۸}

منابع

۱. قرآن کریم.
۲. «ع» علل الشرایع - شیخ صدوق - انتشارات
مکتبه الداوری قم.
۳. «فق» من لا یحضره الفقیه - شیخ صدوق -
مؤسسه انتشارات اسلامی قم.
۴. «خ» الخصال - شیخ صدوق - مؤسسه انتشارات
اسلامی قم.
۵. «ما» الامالی - شیخ صدوق - انتشارات
کتابخانه اسلامی قم.
۶. «ک» الکافی - ثقة الاسلام کلینی - دار الکتب
الاسلامیه تهران
۷. «د» الدعوات - قطب الدین رواندی - انتشارات
مدرسه امام مهدی (علیه السلام) قم.
۸. «ئل» وسائل الشیعة - شیخ حر عاملی - مؤسسه
آل البیت لاحیاء التراث قم.
۹. «ب» بحار الانوار - علامه مجلسی - مؤسسه
الوفاء بیروت.
۱۰. «فه» فقه القرآن - قطب الدین سعید بن هبة الله -
کتابخانه آیت الله مرعشی قم.
۱۱. «می» میزان الحکمة - محمدی ریشه‌ری -
انتشارات دار الحدیث قم.
۱۲. «تف» تفسیر المیزان - علامه طباطبائی.
۱۳. «فل» فلسفه الصلاة - علی کورانی.
۱۴. مرآة الکمال - آیت الله مامقانی.

مستندات

۲۷. ف: ۱/۱۰۸	۱. ع: ۲/۳۱۷
۲۸. ب: ۸۱/۲۵۳	۲. ع: ۲/۳۳۹
۲۹. ع: ۱/۲۶۲	۳. ع: ۲/۳۲۸
۳۰. ت: ۱۳/۲۴۱	۴. ع: ۲/۳۲۸
۳۱. فل: ۱۸۳.	۵. ع: ۲/۳۲۷
۳۲. فه: ۱/۳۱۰	۶. ع: ۲/۳۳۰
۳۳. ع: ۲/۳۳۶	۷. ع: ۲/۳۴۵
۳۴. ع: ۲/۳۴۱	۸. فق: ۳/۵۷۰
۳۵. ع: ۲/۳۳۲	۹. می: ۲/۱۶۳۶
۳۶. ع: ۲/۳۴۴	۱۰. خ: ۲/۶۱۲
۳۷. ع: ۲/۳۶۶	۱۱. خ: ۲/۶۱۲
۳۸. ع: ۲/۳۲۵	۱۲. د: ۳۱
۳۹. ک: ۳/۲۷۱	۱۳. ما: ۲۵۶
۴۰. ع: ۲/۳۲۶	۱۴. ثل: ۱/۳۶۵
۴۱. ع: ۱/۲۶۷	۱۵. ع: ۱/۲۵۷
۴۲. ع: ۲/۳۶۲	۱۶. ع: ۱/۲۵۷
۴۳. ب: ۷۹/۱۴۳	۱۷. ع: ۱/۲۵۷
۴۴. ع: ۱/۲۶۵	۱۸. ع: ۱/۲۶۳
۴۵. ع: ۱/۲۶۷	۱۹. ع: ۲/۳۳۸
۴۶. ع: ۱/۲۶۹	۲۰. ع: ۲/۳۲۱
۴۷. ع: ۱/۲۵۷	۲۱. ع: ۱/۲۶۱
۴۸. ع: ۱/۲۷۱	۲۲. ع: ۲/۳۳۶
	۲۳. ع: ۱/۲۵۸
	۲۴. ع: ۱/۲۵۹
	۲۵. ع: ۲/۳۶۸
	۲۶. ع: ۲/۳۳۶

معرفی آثار/ ۴۱

معرفی آثار/ ۴۳

معرفی آثار/ ۴۵
